

Reviews and Anotations
Рецензии и анотации

ПРОФ. РУМЯНА КУШЕВА – МЕТОДИК, ИСТОРИК, ОБЩЕСТВЕНИК

Стойчева, В. (съст.) Историята, която усмихва. София: Издателство „Парадигма“, 2014, 472 с., ISBN: 978–954–326–212-0

Кирил Димчев

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Това е историята на виден български учен, обществен деятел и човек, оставил трайни следи в науките за образование – с богата си и многопосочна дейност: проф. д-р Румяна Кушева – специалистка по методика на обучението по история, дългогодишен директор на Департамента за информация и усъвършенстване на учители (ДИУУ) при СУ „Св. Климент Охридски“ (бивш Централен институт за усъвършенстване на учителите). Книгата е дело на съпруга П Живко Кушев, който открива сборника с прочувствено и затрогващо слово: „С моята слънчева Руми живях 14 586 прекрасни дни... Нейните дни бяха изключително „дълги“ – в тях имаше време за всичко и за всеки – и с това бяха част от най-великата история – тази на творящите добро... И сега, когато дните пак са „дълги“, но тъжни, помолих авторите в тази книга – спомен за нея, да П се усмихнат“.

Ние, които познавахме и обичахме „нашата Руми“, сме благодарни на съпруга П, на съставителя на книгата доц. Виолета Стойчева, на научните редактори – проф. Красимира Табакова и доц. Виолета Стойчева.

Трудно е да се определи жанрът на книгата, но това не прави нейната стойност по-малка. Тематично тя може да бъде представена чрез четири относ-

телно самостоятелни части. Общото, което ги свързва, е личността на Румяна Кушева, творческият П път с ярък стремеж към диалог във всекидневния живот, в науката, в общуването с роднини и приятели...

В сборника участват учени, представители на различни школи и направления – български и чуждестранни. Статиите са подредени в тематичните раздели: „Диалогът в историята“, „Частици история“, „Посоки в образованието“.

Текстовете в *първата част* „Диалогът в историята“ (15 – 96) са написани с преклонение към личността и делото на Р. Кушева. Те са спомен за жизнерадостната и обогатяваща усмивка на човека и на учения. Съдържат и много постановки, с които „се прекрива прагът на историческото познание“ и са с инвариантна стойност за развитието на методиките като междудисциплинни области в съвременните науки. В тях се представя сложният житейски път на една личност, отличаваща се с голям творчески потенциал, хуманно настроена към всичко, с желание да се притича на помощ на всекиго – винаги и по всяко време.

Р. Кушева извървява пътя от учител до професор по методика на обучението по история. Образователна и научна степен „доктор“ придобива през 1991 г. след защита на дисертационна тема „Системен подход към подбора на понятията в обучението по история“. Научното звание „доцент“ получава през 1995 г., а „професор“ по методика на обучението по история – през 2007 г. Чела е лекции във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, в университетите в Пловдив и в Шумен.

В продължение на 6 години (2000 – 2006) Р. Кушева е ръководител на катедрата „Хуманитарни дисциплини и гражданско образование“ в ДИУУ; заместник-директор на Департамента е в периода 1999 – 2000 г., а от 2001 г. в продължение на два мандата е негов директор. В статията си Р. Пенкова посочва: „Съвременният облик на ДИУУ неизменно се свързва със светлата личност на проф. д-р Румяна Кушева, която пренася и продължава във времето най-добрите традиции в продължаващата квалификация на педагогическите специалисти, подкрепя стремежа на българските учители за постоянно самоусъвършенстване и професионално развитие“ (с.19).

По думите на нейни колеги (напр. К. Табакова) от Р. Кушева „остана наследство... от областта на методиката на обучението по история, което ще се ползва и ще ни напътства в общата работа. Остава и искрата, с която тя запалваше всеки от нас, за да търсим нови хоризонти в научното и в практическо поприще“ (с.23).

Първата част съдържа седем статии, в които се подчертават сериозните научни приноси на Р. Кушева; израз са на висока оценка за резултатите от научноизследователската П дейност.

– *Традицията в историческото образование* (с.24 – 28). Въпрос, акту-

ален за всички методически изследвания, е този за функциите на научните понятия в образователния процес, за тяхното количество, за начините на въвеждането им. Изследването „Методически възгледи за понятията в обучението по история (1878 – 1944)“ е успешен опит да се осветлят много от тези въпроси, да се проучат връзките между степента на развитие на науките и образователното взаимодействие в средното училище, както и резултатите от него. Висока оценка заслужава изследването на методичката за същността и ролята на учебниците в следосвобожденска България („Пространството на съвременните учебници по история (1878 – 1944)“, което също има общометодическа и общокултурна стойност. Оригинално е схващането на авторката за учебника като „когнитивен капитал“, използван еднакво успешно от учители и ученици.

– *Теоретични основи на методиката на историята*: „Проф. Кушева успя да декодира своеобразието на времето и да идентифицира новите типове проблеми, обусловени от процесите на трансформация в национален и в международен план. Осмисляйки по нов, различен начин историческия опит, достигайки до осмисляне на инварианта между белезите на различните епохи, тя приложи релацията *минало – бъдеще* като проекция за концептуални промени в преподаването на история в българското училище и се ангажира с научната отговорност да търси адекватни решения с проекции в бъдещето“ (с.38).

– *Модернизацията на историческото образование*: „Проблемът за модернизацията на образованието е водещ в повечето от изследванията на Р. Кушева – проблем, който съпътства нейната дейност и допринесе в значителна степен да се постави историческото образование у нас на съвременни, европейски основи“ (с.24).

– „*До Европа и назад*“: „Сдружението на преподавателите по история в България, вдъхновено и създадено от проф. Румяна Кушева, намери своето място и в европейското образователно пространство“ (с. 57). „Без възискателното, професионалното, авторитетното и вдъхновено ръководство на нашия Водител – Румяна Кушева, „прохождането“ би било невъзможно“ (с.59).

Включената в тази част на книгата „Библиографска справка“ (с.85 – 96) представя подробен списък на научните трудове и на други изследователски и образователни дейности на Р. Кушева.

Втората част на книгата (с. 99 – 225) включва статии на историци, колеги и приятели на Р. Кушева по исторически проблеми.

В *третата част* (с.229 – 398) са представени публикации предимно по методика на обучението по история, автори на които са колеги на методичката.

В книгата е обособен раздел (с.401 – 471) „Във времето с Руми“, който включва 43 спомена на нейни приятели и колеги от европейски институции, от Македония, Русия, Грузия, България.

С характер на основни акценти в спомените се открояват текстовете: „Р. Кушева пришла к нам и осталась навсегда“ (с.425); тя е „човекът, който винаги помагаше с усмивка“ (с. 430); тя „излъчваше благородство, финес и тих респект, с който покоряваше и предразполагаше всекиго“ (с.432).

Трогват думите на учители, с които е работила – „Благородството на духа, отдадеността, високият П професионализъм задължават да продължим по нейния път. Да си част от нейната методическа школа – най-добрата, е предимство и предизвикателство“ (с.436); „ За нас беше всичко: учител, приятел, протегнатата ръка. Откъде намираше толкова сили и енергия?! Наричаше ни с най-красиви и нежни имена, готова да подкрепи, утеши, прегърне. Всеотдайна и благословена!“ (с. 438). За мнозина тя е „най-добрият човек, когото познавам“ (с. 451).

„Пътят на голямата Промяна в обучението по история и цивилизация в България през XXI век започва с името на Р. Кушева и нейната „Методика на обучението по история“ (с. 464). Според авторката на статията „Методиката на Р. Кушева беше ключова, изключително полезна книга за учителската колегия, защото беше нещо ново, абсолютно ново и преобръщаше остарелите ни представи за урочната практика в обучението по история и цивилизация“ (с.462).

Дело на виден учен, представено с обич и преклонение!

С благодарности и признание!

THE HISTORY THAT MAKES US SMILE (IN MEMORIAM OF PROF. RUMYANA KUSHEVA)

✉ **Prof. Kiril Dimchev**
University of Sofia
15, Tzar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: kirildimchev@abv.bg